

2. ODRODZENIE RZECZYPOSPOLITEJ

1. Pierwsze ośrodki władzy polskiej

Na jesieni 1918 r. na ziemiach polskich zaczęły się tworzyć lokalne ośrodki władzy, które starały się przejąć władzę. Wszystkie te ośrodki nie obejmowały swoimi wpływami całego terytorium. Na kontrolowanych przez siebie obszarach rozbrajały zaborców i tworzyły administrację. Żaden z tych „rządów” nie chciał uznać zwierzchności drugiego.

Pierwsze ośrodki władzy polskiej

Ziemie zaboru	Nazwa ośrodka	Data i miejsce powstania	Obszar władzy
austriackiego	Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego	19.10.1918 r. Cieszyn	Śląsk Cieszyński
	Polska Komisja Likwidacyjna	28.10.1918 r. Kraków	Galicja Zachodnia
rosyjskiego	Rada Regencyjna (formalnie)	12.09.1917 r. Warszawa	Królestwo Polskie zajęte przez państwa centralne
	Rada Delegatów Robotniczych	5.11.1918 r. Lublin	obszar Lublina
	Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej	6/7.11.1918 r. Lublin	Galicja Wschodnia
pruskiego	Naczelna Rada Ludowa NRL	10.11.1918 r. Poznań	Śląsk, Wielkopolska, Pomorze

2. Powstanie polskich władz centralnych

- 10.11.1918 przybył do Warszawy Józef Piłsudski. 11.11.1918 r. Rada Regencyjna przekazała mu władzę nad tworzącym się wojskiem polskim, a 14.11.1918 r. przekazała mu również władzę cywilną i rozwiązała się.
- Dzień **11.11.1918 r.** uznaje się za datę odzyskania niepodległości. J
- 18.11.1918 r. Piłsudski powołał rząd na czele z **Jędrzejem Moraczewskim**. Podporządkowały mu się wszystkie lokalne ośrodki władzy ale nie Komitet Narodowy Polski w Paryżu, który uznawały państwa ententy.
- Jędrzej Moraczewski **22.11.1918 r.** wydał dekret, w którym powołał **Tymczasowego Naczelnika Państwa - został nim Józef Piłsudski**, który sprawował najwyższą władzę cywilną i wojskową do czasu zwołania Sejmu Ustawodawczego. Uprawnienia:
 - powoływanie i odwoływanie rządu
 - stanowienie prawa
 - zwierzchnik wojska polskiego
- 23.11.1918 r. ogłoszono dekret o ustawodawstwie socjalnym, który wprowadzał 8-o godzinny dzień pracy i obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
- **28.11.1918 r.** Józef Piłsudski wydał dwa dekrety:
 - wyznaczył datę wyborów do Sejmu na 26 stycznia 1919 r.
 - dekret o ordynacji wyborczej – wprowadzono pięcioprzymiotnikowe prawo wyborcze (czynne prawo wyborcze miał każdy obywatel po ukończeniu 21 roku życia bez względu na pochodzenie społeczne, narodowość, wyznanie, płeć).
- Państwa zachodnie nie uznały rządu Moraczewskiego. J. Piłsudski chcąc uzyskać poparcie dla swego rządu musiał dopuścić do władzy przedstawicieli KNP z Paryża.

- **W styczniu 1919 r. Ignacy Paderewski** został desygnowany (mianowany) **premierem**. Cieszył się on szacunkiem wszystkich ugrupowań politycznych. Rząd ten uznał wszystkie siły polityczne w kraju i za granicą. Ignacy Paderewski przybył do Warszawy przez Poznań, gdzie doszło do wybuchu Powstania Wielkopolskiego.

3. Ententa a sprawa polska

a) stanowisko wielkich mocarstw

- Wielka Brytania i USA uważały, że należy umocnić Niemcy, gdyż w razie upadku Polski byłoby to jedyne państwo oddzielające Europę Zachodnią od bolszewickiej Rosji.
- Francja, w przeciwieństwie do Wielkiej Brytanii, pragnęła rozszerzenia terytorium państwa polskiego kosztem Niemiec, by nie dopuścić do odrodzenia niemieckiej potęgi.

b) stanowisko polskie

- przyłączenia ziem dawnego zaboru pruskiego pragnęła głównie Narodowa Demokracja i Stronnictwo Chrześcijańsko – Demokratyczne gdyż właśnie z tych ziem wywodził się ich elektorat. To właśnie przedstawiciele tych partii wchodził w skład Komitetu Narodowego Polskiego; polskiej delegacji na Konferencję Paryską.
- Przy podejmowaniu decyzji największe znaczenie miało kryterium etniczne. Roman Dmowski i Ignacy J. Paderewski, którzy wchodził w skład polskiej delegacji na Konferencję Paryską, starali się głównie o odzyskanie ziem zamieszkałych przez ludność polską.
- Józef Piłsudski kładł większy nacisk na walkę o Kresy Wschodnie. Powodem była sytuacja polityczna na Wschodzie – nasilenie konfliktu polsko – ukraińskiego o Galicję Wschodnią i Lwów oraz wzrost zagrożenia bolszewickiego. Kwestia granicy zachodniej (Wielkopolska, Pomorze, Śląsk) została więc odsunięta na plan dalszy na przełomie 1918 / 1919 r.

4. Trudności odbudowy i integracji państwa polskiego

a) gospodarcze

- nierównomierny rozwój ziem polskich spowodowany różną polityką gospodarczą państw zaborczych – różny stopień rozwoju przemysłu i rolnictwa,
- nierównomierne rozmieszczenie ośrodków przemysłowych – najsłabiej uprzemysłowione były ziemie wschodnie, najlepiej – były zabór pruski,
- brak wymiany międzyzaborowej spowodował brak rynku ogólnopolskiego (każdy zabór był związany ze swoją metropolią),
- brak rynków zbytu na towary, które do tej pory były sprzedawane na obszarze państw zaborczych,
- brak jednolitego systemu finansowego (różne waluty – ruble, marki, korony), różne systemy podatkowe,
- brak połączeń komunikacyjnych łączących cały kraj,
- nierównomierny rozwój sieci komunikacyjnej i jej dewastacja wskutek wojny – najgęstsza sieć kolei w byłym zaborze pruskim, w zaborze rosyjskim tylko najważniejsze linie kolejowe. Polską koleją różniła nawet szerokość torów,
- odcięcie polskiego przemysłu od niektórych baz surowcowych, które znajdowały się na terenie byłych państw zaborczych,
- częściowa likwidacja przemysłu polskiego przez zaborców – wraz z wycofywaniem się z ziem polskich prowadzono politykę rabunkową wywożąc co się da,
- brak kapitałów – wycofanie kapitału obcego,
- postępująca inflacja,
- zniszczenie ziem polskich wskutek prowadzenia działań wojennych – majątek państwa uległ zniszczeniu w ok. 1/3

b) polityczne:

- bardzo duża ilość partii politycznych o odmiennych programach przyczyniła się do częstej zmiany rządów,
- brak jednolitego systemu administracyjnego i prawnego,

- brak wykształconej kadry, która mogłaby obsadzić urzędy (wyjątek – zabór austriacki),
- walka o granice wschodnią z sąsiadami: Litwinami, Ukraińcami, Rosjanami; zachodnią i północną z Niemcami; południową z Czechosłowacją,
- trudne położenie geopolityczne Polski:
 - ✓ na wschodzie powstaje pierwsze państwo bolszewickie i kształtują się nowe państwa narodowe: Litwa, Łotwa, Ukraina, które roszczą pretensje do części ziem uważanych przez Polaków za polskie,
 - ✓ na zachodzie Polska graniczyła z Republiką Weimarską (Niemcy), która będzie dążyła do rewindykacji utraconych na rzecz Polski ziem.
- konieczność ochrony mniejszości narodowych zgodnie z Małym Traktatem Wersalskim

c) społeczne:

- II Rzeczpospolita była państwem wielonarodowym, w którym Polacy stanowili 69,2%, Ukraińcy – 14%, Żydzi 7,8%, Białorusini – 3,9%, Niemcy – 3,8%, reszta – 1,3%, co było powodem licznych konfliktów narodowościowych,
- II RP była również państwem wieloreligijnym – jej mieszkańcy wyznawali katolicyzm, prawosławie, protestantyzm, religię unicką, judaizm, a nawet islam,
- znaczna część społeczeństwa polskiego była analfabetami – najmniejszy analfabetyzm był w byłym zaborze pruskim gdyż władze pruskie jeszcze w XIX w. wprowadziły obowiązek szkolny; największy analfabetyzm występował w byłym zaborze rosyjskim.